LAPPEENRANNAN KAUPUNKI

Lappeenrannan kaupungin kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustaa

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, työttömyysturvalakia, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, vapaasta sivistystyöstä annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ja toimeentulotuesta annettua lakia.

Lappeenrannan kaupungin lausunto

Vuoden 2025 alusta kuntien vastuu maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen palveluista ja vastuista laajenee entisestään. Vastuiden ja tehtävien lisääntyminen on ristiriidassa tehtävien hoitoon esitetyn rahoituksen kanssa. Esityksellä tulee olemaan kielteinen vaikutus kuntien talouteen. Rahoitukseen toteutettavat muutokset ja säästöt tulevat vaikuttamaan kuntien taloudellisiin mahdollisuuksiin järjestää kotoutumislain mukaisia palveluja. Säästöt kohdentuvat ennen kaikkea niihin kotoutuja- ja maahanmuuttaja-asiakkaisiin, jotka hyötyisivät eniten kotoutumista edistävistä toimista ja palveluista. Mahdolliset korjaavat toimenpiteet epäonnistuneesta kotoutumisprosessista ovat kokonaistaloudellisesti säästöjä monin verroin korkeammat.

Huomiot lain kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Korvausten aikamäärien ja tason alentaminen heikentää kuntien mahdollisuuksia tarjota kotoutumislain mukaisia palveluja.

Päällekkäisen viranomaistyön ja suunnitelmien karsiminen ja toiminnan sujuvoittaminen on kannatettavaa. On kuitenkin huomioitava, että kumottavaksi esitetyt pykälät eivät vähennä kunnan velvoitteita kohderyhmien pysyessä samana palvelutarpeen arvioiden ja suunnitelmien osalta.

Lappeenrannan kaupungin näkemyksen mukaan monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin (15 §) ja monialaisen kotoutumissuunnitelman (17 §) pykälien kokonaan poistamisen sijaan, olisi ollut tarkoituksenmukaisempaa tarkentaa pykälän kohderyhmää koskemaan erityisen haavoittuvassa tilanteessa maahan muuttaneita ja maassa oleskelevia ryhmiä, jotka erityisesti hyötyisivät monialaisesta yhteistyöstä.

Lappeenrannan kaupunki pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvointialueen on osallistuttava osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin, jos maahanmuuttajan kotoutumisen edistäminen edellyttää kunnan ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen yhteensovittamista. On tärkeää, että hyvinvointialueen vastuuseen on otettu lainsäädännössä kantaa, etenkin jos pykälät 16 ja 17 kumotaan. Pykälien poistaminen kotoutumislaista synnyttää kuitenkin epävarmuutta siitä, miten hyvinvointialue tosiasiallisesti osallistuisi monialaiseen yhteistyöhön jatkossa, mikäli yhteistyö ei olisi lakisääteistä. Monialaisen yhteistyön tarve säilyy joka tapauksessa. Pykälässä 16 § ei ole

mainintaa siitä, että hyvinvointialueen olisi osallistuttava kotoutumissuunnitelman laadintaan, vaikka hyvinvointialue olisi osallistunut osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointiin. Monissa tapauksissa voisi olla perusteltua, että arviossa mukana oleva taho olisi myös mukana suunnitelmaa laadittaessa.

Esityksessä monialainen kotoutumissuunnitelma (17 §) on poistettu kokonaan. Tällä voitaneen monessa tapauksessa sujuvoittaa toimintaa. Tämä edellyttää kuitenkin toimivia yhteistyösuhteita kunnan ja hyvinvointialueen kanssa sekä sitä, että hyvinvointialueilla tunnistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen merkittävä ohjaus- ja neuvontarooli kotoutumisen edistämisen näkökulmasta sekä itse palvelut tärkeänä osana usean kotoutujan palveluja sekä kotoutumisen toimijoiden palveluverkostoa.

Perheen kotoutumissuunnitelmasta luopuminen kotoutumislain osalta on kannatettavaa. Kotoutuvien perheiden riittävä tuki on kuitenkin tarpeen huomioida hyvinvointialueen perheille tarjottavissa palveluissa, tarvittaessa yhteistyössä kunnan kanssa.

Kunnan kotoutumisohjelman sisältöä (13 §) koskien on esitetty kumottavaksi kunnan velvoite kotoutumisohjelma-asiakirjan laatimisesta. Kunnan on joka tapauksessa lakiesityksen mukaan järjestettävä kotoutumisohjelma, joten kotoutumisasiakirjasta luopuminen ei sinänsä tuo säästöjä.

Lainsäädännössä kevennettäväksi esitettyjen muiden tehtävien osalta voi todeta, että kotoutumisen suunnittelu, seuranta ja kuntien välinen sekä alueellinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää ja välttämätöntä. Kuntien ja alueiden tilanteet ovat erilaisia samoin kuin maahanmuuton toimintaympäristöön liittyvät asiat. ELY-keskusten rooli sekä valtakunnallinen seuranta ja kehittäminen on jatkossakin tärkeää, vaikka kokonaisvastuu kotoutumisen palveluista siirtyy kunnille. Seurannan kehittämistä tulee jatkaa ja sen olla järkevää sekä käytännön toimintaa palvelevaa ja kuntien kokonaisvastuuta tukevaa.

Lappeenrannassa 26.11.2024

Merja Heino-Kukkurainen
Etelä-Karjalan maahanmuuttopalvelut
Maahanmuuttopalvelujen päällikkö

Sanna Natunen
Etelä-Karjalan työllisyysalue
Työllisyysjohtaja